

ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ

ເນື້ອຄວາມຫຍໍ້

ບົດຄວາມນີ້ ຈະຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ໜັງສືໃບລານ ແລະເອກະສານບູຮານຂອງລາວ ມີບົດເລື່ອງທີ່ຈັດເປັນວັນນະຄະດີ ທັງທາງໂລກ ແລະ ທາງທັມ ມີຄຸນຄ່າໃນແງ່ສິລະປະບັນເທີງ ວັດທະນະທັມ ຄວາມຮູ້ອອບຕົວ ແຕ່ດ້ວຍ ເຫດການທັງພາວະວິເສ ປັດໄຈທັງພາຍນອກພາຍໃນ ເຮັດໃຫ້ບົດເລື່ອງເກົ່າແກ່ບູຮານສ່ວນໃຫຍ່ ຫລຸດຜ່ອນ ຄວາມສຳຄັນລົງ ການນຳມາຮັບໃຊ້ໃນການສຶກສາ ແລະບັນເທີງ ບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມສົນໃຈເປັນທີ່ນິຍົມຊົມຊອບ ເທົ່າທີ່ຄວນ. ບົດຄວາມນີ້ ຍັງຈະໄດ້ສະເໜີບາງຂໍ້ສັນນິຖານ ກ່ຽວກັບການໃຊ້ຈ່າຍຂອງປະຊາຊົນກຸ່ມນຶ່ງເພື່ອຊື້ ສິ່ນບັນເທີງ ຜະລິດໂດຍຕ່າງປະເທດ ຊຶ່ງຈຳນວນນຶ່ງກໍອີງໃສ່ວັນນະຄະດີເກົ່າແກ່ ແລະ ໃນຂັ້ນສຸດທ້າຍ ຈະໄດ້ ສະເໜີບາງວິທີການ ເພື່ອນຳໃຊ້ເລື່ອງທີ່ໃຫ້ຄະຕິ ເໝາະກັບຄົນຮຸ່ນໃໝ່ໄວໜຸ່ມ

ໂຄງຮ່າງບົດ

- I. ຄວາມອຸດົມສົມບູນແຫ່ງຄັງສາງວັນນະຄະດີບູຮານລາວໂດຍທົ່ວໄປ
- II. ຄວາມບໍ່ຕໍ່ເນື່ອງ ໃນການຖ່າຍທອດໃນລະຍະລາວເສຽເອກະລາດ
- III. ສະພາບ ວິທີການຖ່າຍທອດໃນອະດີດ ແລະ ປັດຈຸບັນ (ປຽບທຽບ ທ່າດີ ແລະ ທ່າອ່ອນ)
- IV. ການເຜີຍແຜ່ ແລະ ວິທີການຖ່າຍທອດ
- V. ສະຫລຸບ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີ ໃຜຈະເຮັດຫຍັງໃນອະນາຄົດ? ຢູ່ໃສ ? ເວລາໃດ?

I. ຄວາມອຸດົມສົມບູນ ແຫ່ງຄັງສາງວັນນະຄະດີບູຮານລາວ

ກ. ສະພາບທົ່ວໄປ

ວັນນະຄະດີບູຮານຂອງເຮົາ ອາດຈັດແບ່ງເປັນ 2 ປະເພດໃຫຍ່ ຄື :

1. ປະເພດປາກເປົ່າ ເລົ່າຕໍ່ກັນມາ ເຊິ່ງອາດຈະເກີດພ້ອມໆກັບທີ່ຄົນລາວໃຊ້ພາສາປາກເວົ້າຕິດຕໍ່ກັນ (ປະເພດຄໍາຜະຫຍາພາສິດ ຄໍາພັງເພີຍຕ່າງໆ ...)
2. ປະເພດຂຽນບັນທຶກເປັນລາຍລັກອັກສອນ ເຊິ່ງກໍຄົງຈະໄດ້ຮັບການພັດທະນາຮຸ່ງເຮືອງມາແລ້ວ ເກືອບສອງພັນປີ (ພາຍຫລັງການປະດິດອັກສອນລາວອອກໃຊ້ ໃນລະຫວ່າງ ພ.ສ. 600 ປາຍ ຫລື ຄ.ສ. 57, ປຫວັດຫັງສີລາວ, ຫນ້າ 21-22, ສີລາ ວິຣະວົງສ໌, ພິມຄັ້ງທີ 2 ໂດຍຫໍສະໝຸດ ແຫ່ງຊາດ 1995)

ສໍາລັບປະຊາຊາດນຶ່ງ ຊຶ່ງມີພົນລະເມືອງຫ້າລ້ານກວ່າຄົນ ແລະ ເຄີຍແສງເອກະລາດຢູ່ພາຍໃຕ້ການປົກຄອງຂອງຊາດຕ່າງດ້າວຕິດຕໍ່ກັນກວ່າ 200 ປີ¹ ຜ່ານແປວໄຟສົງຄາມທໍາລາຍລ້າງ² ແລະ ຕົກເປັນປະເທດເປົ້າໝາຍຍຸທະສາດ ຂອງສອງຄ້າຍການເມືອງມາກວ່າ 30 ປີ (1940-1973) ແລ້ວ ການຄົງຕົວຢູ່ ແລະການມີຕົວຕົນຂອງວັນນະຄະດີ ທັງໃນຮູບປາກເປົ່າ ແລະ ທີ່ບັນທຶກໄວ້ໃນພັບສາ ແລະ ໃບລານທີ່ມີຢູ່ທົ່ວປະເທດເຖິງ 400,000 ກວ່າຜູກ³ ມັນແມ່ນຍິ່ງກວ່າຄວາມເອກອ້າງທະນົງໃຈຂອງຊາດ ແລະ ປະຊາຊົນລາວທຸກທົ່ວໜ້າ. ດ້ວຍວ່າ ອາຣະຍະທັມດ້ານການຂຽນ ການແຕ່ງໜັງສືນີ້ (ສັນທະສາດເຊິ່ງນອນຢູ່ໃນ 18 ວິຊາຕົ້ນຕໍ ທີ່ຜູ້ປົກຄອງ/ຜູ້ນໍາໃນສະໄໝບູຮານ ຕ້ອງຮຽນຮູ້ (ວັນນະນະຄະດີລາວເພື່ອການສຶກສາ ສີລາ ວິຣະວົງສ໌. ກົມວັນນະ

¹ ສົງຄາມຕໍ່ສູ້ກູ້ຊາດດ້ວຍກໍາລັງອາວຸດ ດໍາເນີນມາແຕ່ຊຸມກາງປີ 50 ແລະ ສືບຕໍ່ມາຮອດຕົ້ນປີ 70 ຈຶ່ງຍຸຕິລົງຢ່າງສິ້ນເຊີງ

² ໃນລະຍະສົງຄາມກູ້ຊາດ ລະຍະຊັ້ນຂ້ຽວທີ່ສຸດ ເລີ່ມປີ 1964 -1973 ມີການຖິ້ມລະເບີດທາງຍົນ ໃສ່ດິນແດນລາວ ເຖິງ 500,000 ຖ້ຽວບິນ ສະເລ່ຍຕະຫລອດເວລາ 9 ປີ ເຮືອບິນຖິ້ມລະເບີດລົງໃນລາວ ທຸກໆ 8 ນາທີ (ຄາບນ້ໍາຕາ ບອມບີ: 20 ປີ ສັນຕິພາບໃນລາວ, ອຸທິນ ບຸນຍາວົງ "ວາລະສານ ສິລະປະວັດທະນະທັມ (ໄທ Art & Culture Magazine, December 1995 ISBN 0125-3654, ຫັນວາ 1995). ຊຽງຂວາງເປັນແຂວງທີ່ໄດ້ຮັບຄວາມແສງຫາຍໜັກໜ່ວງທີ່ສຸດ ຄືໄດ້ຮັບຜູ້ລະ 300,000 ໂຕນ ສະເລ່ຍຕໍ່ຫົວປະຊາຊົນ ສະໄຫມນັ້ນ ຖືກຜູ້ລະ 2 ໂຕນ (20.000 ກິໂລ)

³ ໃບຂ່າວ ໂຄງການໃບລານ ສະບັບສະຖິຕິຂອງໂຄງການ ບອກວ່າ ແຕ່ລະຫວ່າງສອງຮ້ອຍປີກ່ອນ ໃບລານຈໍານວນ ບໍ່ຮູ້ວ່າເທົ່າໃດໃນລ້ານຊ້າງ ຖືກເຄື່ອນຍ້າຍອອກຈາກແຜ່ນດິນແລ້ວ

ຄະດີ ກະຊວງສຶກສາ 1960) ຖືວ່າເປັນຂົດໝາຍແຫ່ງຄວາມຈະເລີນຮຸ່ງເຮືອງຢ່າງນຶ່ງ ຂອງມະນຸດຊາດ. ດັ່ງດຽວກັບໜັງສືຄໍາຜິດກາ ການບັນທຶກຂໍ້ມູນຂອງບັນດາປະຊາຊາດອື່ນໃນໂລກ (ຄໍາຟີໄບເບີນ, ຄໍາຟີໂກຣານ ອາຫຣັບ, ຄໍາຟີ ໄຕຣເຜດອິນເດຽ, ຄໍາສອນຂົງຈີ້ຈິນ, ນິພົນມາກເລນິນຣັດເຊຽ ແລະອື່ນໆ) ກໍໝາຍບອກ ຄວາມຈະເລີນຂອງຊົນຊາດນັ້ນໆ. ໜັງສືໃບລານລາວ ກໍເປັນຄັ້ງແຫ່ງຄວາມຮູ້ອັນມະຫາສານ ມີປະໂຫຍດ ໃນດ້ານການສຶກສາວິຊາສັງຄົມສາດ ມະນຸດວິທະຍາ ປັດຊະຍາ ບໍ່ພຽງແຕ່ສໍາລັບ ແຕ່ຄົນລາວທີ່ນັ້ນ ແຕ່ປະຊາ ຊາດອື່ນໆ ກໍໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດນໍາດ້ວຍ. ນັກວັນນະຄະດີຫລາຍຄົນ (ດຣ. ວິທຍ໌ ສິວະສຸຣິ ຍາມິນທ໌, ວັນນະ ຄະດີ ແລະວັນນະຄະດີວິຈານ, ສໍານັກພິມອັກສອນຈະເຣີນທັດ, ກຸງເທບ, ປະເທດໄທ; ໜ້າ 35) ໃຫ້ຄວາມ ເຫັນວ່າ :

" ທໍາອິດ ວັນນະຄະດີປາກເປົ່າ ເປັນສິ່ງທີ່ຂັບລໍາ ຮ້ອງ ເລົ່າສືບຕໍ່ກັນມາ ກ່ອນຈະມີການຂຽນຂຶ້ນ, ວັນນະຄະດີເປັນສິ່ງທີ່ມີປະຈໍາສັງຄົມມະນຸດມາຕັ້ງແຕ່ເດີມ ແລະ ເປັນສິ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນພ້ອມໆກັບທີ່ມະນຸດຮູ້ຈັກໃຊ້ ພາສາເປັນສິ່ງໃຫ້ຜູ້ອື່ນເຂົ້າໃຈໃນຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ຄວາມຄິດຄວາມປາດຖະໜາຂອງຕົນ "

ຂ. ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງຮູບແບບການປະພັນວັນນະຄະດີຂຽນ
(ໃນບົດນີ້ຈະຂໍເວົ້າເຖິງແຕ່ວັນນະຄະດີຂຽນ)

ວັນນະຄະດີ ຂຽນໄວ້ໃນໃບລານ ພັບສາ ຫລື ສິລາຈາລິກ ... ມີທັງແຕ່ງເປັນຄໍາລາວ ອັກສອນລາວ ພາສາປາລີ ຂຽນດ້ວຍອັກສອນຫັມ, ພາສາທ້ອງຖິ່ນ ເຊັ່ນ : ອັກສອນໄຕຕໍາ ໄຕລີ້ ແລະ ອື່ນໆ.

ຂ/1. ຮູບແບບການຂຽນ

ເປັນຮ້ອຍແກ້ວ (ຄໍາຮຽງທໍາມະດາ) ແລະ ກະວີນິພົນ (ກາບກອນ ໂຄງ ໂສກ ຫລືສານສະໄຫລກ, ຮ່າຍ) ໂດຍສະເພາະວັນນະຄະດີທີ່ເປັນກະວີນິພົນນີ້ ອຸດົມສົມບູນດ້ານຮູບແບບຫລາຍ. ໃນຕໍາລາຊີ້ "ແບບແຕ່ງກອນ ໄຫວຽງຈັນ ແລະ ກາບສານວິລາສິນີ" ທີ່ທ່ານ ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌ ຂຽນໄວ້ແຕ່ປີ 1942 ພິມຢູ່ປະເທດໄທ ແລະຈັດພິມຄືນໂດຍສະມາຄົມສິ່ງປຶ້ມຮູບໃຫ້ເດັກນ້ອຍລາວແຫ່ງຍີ່ປຸ່ນ (A.S.P.B.) 1994 ມີຕົວຢ່າງກາບກອນ ແບບຕ່າງໆ ຢູ່ 20 ກວ່າຊະນິດ ແລະ ເມື່ອທ່ານໄດ້ປັບປຸງໃໝ່ ໃນຕໍາລາທີ່ຊື່ວ່າ "ຫລັກພາສາລາວ" ຈັດພິມ ປີ 1962 ໂດຍ ຄະນະກັມມະການວັນນະຄະດີ ກະຊວງສຶກສາທິການ ທ່ານໄດ້ຈັດກຸ່ມໃໝ່ໂດຍເອີ້ນ "ປະເພດ ຂອງ ຄໍາກອນລາວ", ສັງລວມຈາກທັງສອງເຫລັ້ມ ຈັດແບ່ງປະເພດກາບກອນ ຂອງລາວໄດ້ດັ່ງນີ້ :

1. ກອນກາບ (2 ຢ່າງ ບ່ອນສຳຜັດຕ່າງກັນ)
2. ກອນລຳ (ມີ 2 ຢ່າງ ຄື ກອນຕັດ ແລະ ກອນເຍິ້ນ)
3. ກອນອ່ານ ມີຫລາຍຢ່າງ
 - ກອນອ່ານ ຫັມມະດາ (ວະຊີຣະປັນຕິ)
 - ກອນອ່ານວິດຊຸມາລີ (ສາຍພ້າ ຫລື ຫລືບຝ້າ)
 - ກອນອ່ານອັກສອນສັງວາດ (ມີຄຳກ່າຍ ທີ່ເປັນອັກສອນຄູ່)
 - ກອນອ່ານສັບພະກອດ ຫລືທຽມແອກ
4. ກອນຮ່າຍ ມີຫລາຍຢ່າງ
 - ກອນຮ່າຍສູດຂວັນ
 - ກອນຮ່າຍສຳລັບເທດ (ຮ່າຍຍາວ ເທດພຣະເວດ)
5. ກອນຜະຫຍາ ຫລື ກອນຍ່ອຍ ຫລື ກອນຂັບ
 - ກອນຂຶ້ນ
 - ກອນລົງ
6. ກອນໂຄງ
 - ໂຄງ 5 ຫລື ວິຊຸມາລີດັ້ນ
 - ໂຄງສຸພາບ ຫລື ມະຫາສິນທຸມາລີ
7. ກອນໂສກ ຫລືສານໂສກ ຫລື ສະໂຫລກ
 - ໂສກສອງ
 - ໂສກສາມ
 - ໂສກສີ່
 - ໂສກຫ້າ
 - ໂສກຫົກ
 - ໂສກເຈັດ (ຄືກັບກາບ ຫລື ເປັນກາບ)

ຫມາຍເຫດ: ມາຮອດດຽວນີ້ ຫລາຍຮູບແບບ ບໍ່ເປັນທີ່ນິຍົມແຕ່ງ ຫລືບໍ່ມີຜູ້ແຕ່ງໄດ້ແລ້ວ ແຕ່ກໍເກີດມີ ຮູບແບບໃໝ່ ຂຶ້ນມາແທນ ເຊັ່ນ ກອນບົດເພງ (ກອນແປດ ແບບຂອງໄທ) ຫລື ກອນເສລີ

ຂ/2. ເນື້ອເລື່ອງ-ສາລະ

ມີທັງຄຳສັ່ງສອນທາງສາສະໜາ, ຄຳສັ່ງສອນທາງໂລກ, ຕຳລາຢາ

ມີທັງຕຳລາໂຫຣາສາດ, ກົດໝາຍ (ຫັມມະສາດຕ່າງໆ), ວັນນະຄະດີ ປະເພດນິທານ ອະພິນິທານ ຄວາມຮັກ ສົງຄາມ, ຕຳນານການສ້າງບ້ານ ສ້າງເມືອງ, ພື້ນເລື່ອງບັນທຶກປະຫວັດສາດ (ພົງສາວະດານ ...) ປາກົດວ່າ ກວມລວມເອົາເກືອບທຸກໆ ຫົວເລື່ອງ ບໍ່ຕ່າງຫຍັງກັບຫົວເລື່ອງທີ່ປະພັນກັນໃນຍຸກສະໄໝນີ້

ໂດຍສະເພາະຄຳສັ່ງສອນໃນທາງໂລກ ແມ່ນຫລາກຫລາຍຄົບຖ້ວນສົມຄວນ, ຂໍຢົກສະເພາະໝວດທີ່ ເປັນຄຳສອນ ຄະຕິເຕືອນໃຈ ເຊິ່ງມີສຳລັບທຸກໆຄົນ ແຕ່ຂັ້ນຄົນທຳມະດາສາມັນ ຍິງຊາຍ ນ້ອຍໃຫຍ່ (ເລືອກຄູ່ຄອງ) ເຖິງຂັ້ນຜູ້ປົກຄອງແຕ່ລະຂັ້ນ (ພະຍາ ເຈົ້າເມືອງ, ຂຸນນາງ, ກວນ, ຂຸນ, ພໍ່ບ້ານ ໃນຄັ້ມຟີໂລກ ນິຕິ) ສຳລັບຜູ້ເຖົ້າ ຜູ້ແກ່ ທັງຍິງທັງຊາຍ ຄົນຜູ້ເປັນພໍ່ເປັນແມ່ ນັກບວດ ຄູອາຈານ (ໂລກະນິຕິ ຄຳໂຄງ ແລະ ຮິດພຣະຄອງຈົວ ຢູ່ໃນຮິດ 12 ຄອງ 14 ຮິດຜົວຄອງເມຽ ...) ຜູ້ເປັນພໍ່ແມ່ ເຖົ້າແກ່ ຕ້ອງບອກສອນລູກຫລານ ແນວໃດ (ອິນທິຍານສອນລູກ, ແມ່ນາງອີ້ວສອນລູກສາວ, ປູ່ສອນຫລານ ...)

ປະເພດຄຳສອນຜູ້ຍິງ ໃນການປະພຶດປະຕິບັດຕົນ

ຈາກຫຼັງສື "ອິນທິຍານສອນລູກ" (ສາວ) ທີ່ບອກວ່າ: ເປັນສາວເປັນນາງ ເວລາໄປຫາພະສົງນັ້ນ ບໍ່ຄວນໄປ ຜູ້ດຽວ ແລະ ໄປຍາມກາງຄຳກາງຄືນ ເພາະບໍ່ງາມ ແລະ ອາດເປັນອັນຕະລາຍໄດ້ ທັງແກ່ຕົນເອງ ແລະ ພຣະຕົນນັ້ນ ກໍອາດມົວໝອງໄປນຳ ຄືອາດຈະເປັນການໄປເຮັດໃຫ້ເກີດກິເລດຕັນຫາ ຫລືຢ່າງອື່ນໆໄດ້

ຄຳກອນກ່າວວ່າ : (ອິນທິຍານສອນລູກ, ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າ ສິລະປະ ວັນນະຄະດີ 1987, ໜ້າ45)

ອັນນຶ່ງ	ຢ່າໄດ້ເຂົ້ານັ່ງໃກ້	ຄ້ຽວໝາກນານລູກ
ຊາດທີ່	ແນວມະຫາເຖນ	ດັ່ງກຸນຊະໂລຍ້ອຍ
ເພິ່ນຫາກ	ລືຊາຊ້າງ	ພາຍສະດໍຕົວອາດ
ໃຜຜູ້	ລວນນັ່ງໃກ້	ງາຊ້າງຊິສຽບແຫງ ບໍ່ຢ່າແລ້ວ

ແລ້ວກໍບອກວ່າ ສິ່ງທີ່ຄວນປະຕິບັດ ເປັນຢ່າງໃດ ຈຶ່ງງາມເໝາະສົມ ເຊັ່ນບອກວ່າ ເວລາເອົາຂອງໃຫ້ທານ ຕ້ອງໃຫ້ສະອາດ (ອັນນີ້ ສອດຄ່ອງກັບຫລັກອະນາໄມສາມສະອາດ) ແລະ ຕົນເອງກໍຕ້ອງຮຽບຮ້ອຍ (ຢ່າປະ

II. ຄວາມບໍ່ຕໍ່ເນື່ອງ ໃນການຖ່າຍທອດ ໃນລະຍະລາວເສຽເອກະລາດ

ຂໍ້ຄວາມທີ່ສະເໜີມາຂ້າງເທິງ ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນຄວາມເກົ່າແກ່ຫລາກຫລາຍຂອງໜັງສືໃບລານ ຂອງພວກເຮົາ, ບໍ່ຕ່າງຫຍັງກັບສະພາບການໃນປະເທດອື່ນໆໃນໂລກ ສາຍທານການສ້າງວັນນະຄະດີໃສ່ໃບລານ ແລະ ການຊົມໃຊ້ໄດ້ອາດສະບັ້ນໄປຫຼາຍຕອນໃນປະຫວັດສາດລາວ ຕັ້ງແຕ່ລາວເລີ່ມເສຽເອກະລາດທາງດ້ານການເມືອງ ເທື່ອລະຫລາຍໆປີຕິດຕໍ່ກັນ ຄື ແຕ່ລະຫວ່າງ ຄ.ສ. 1572-1603 ກົງກັບສະໄຫມ ພຣະຍາແສນສຸຣິນ (ເສຽໃຫ້ພະມ້າ) ແລະເສຽຕິດຕໍ່ກັນຍາວນານ ແຕ່ ຄ.ສ. 1779 ໃຫ້ແກ່ສະຫຍາມ ຮອດ ຄ.ສ. 1893 ແລ້ວມາຕໍ່ໃສ່ຝຣັ່ງ ຮອດປີ 1954 (ລັດຖະບານຝະຣັ່ງ ເຊັນສັນຍາ ທີ່ເຊີແນວມອບເອກະລາດໃຫ້ລາວ ໃນວັນທີ21ກໍລະກົດ 1954 ຕໍ່ແຕ່ນັ້ນມາ ກໍແມ່ນສົງຄາມພາຍໃນ ມີການຕໍ່ສູ້ກັນດ້ວຍກຳລັງອາວຸດ ແລະແນວຄິດຈິດໃຈ ວັດທະນະທັມຈົນຮອດ 1975 ຈຶ່ງຖືວ່າເປັນເອກະລາດຢ່າງສົມບູນໃນທຸກດ້ານ. ຮວມເປັນເກືອບ 200 ປີຕິດຕໍ່ກັນ ສະພາບດັ່ງກ່າວເຮັດໃຫ້ວັນນະຄະດີຂົວຕໍ່ແຫ່ງອະດີດ ກັບປະຈຸບັນຂອງປະຊາຊາດ ສູນເສຽຄຸນຄ່າບົດບາດລົງ; ຕົວຢ່າງວັນນະຄະດີເລື່ອງນຶ່ງ ທີ່ນັກປາດອາຈານຫລາຍຄົນຕີລາຄາວ່າເປັນ ມະຫາກາບນຶ່ງແຫ່ງພາກພື້ນ ຄື "ຜົນທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ" ທີ່ຂຽນເປັນບົດກອນຍາວເຖິງ 5,000 ບາດນັ້ນ ບໍ່ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກ ຫັງບໍ່ໄດ້ມີບົດບາດຮັບໃຊ້ ສ້າງສາລະບັນເທີງໃຫ້ແກ່ຊີວິດວັດທະນະທັມຄົນລາວ ຫລືມີສ່ວນສຳຄັນໃນການສຶກສາ ຂັ້ນຄູອາຈານສອນວັນນະຄະດີຫລາຍຄົນ ໃນລະດັບມັດທະຍົມສຶກສາ ວິທະຍາໄລຄູ (ອະນຸປະລິນຍາ) ຫລື ແມ່ນແຕ່ບາງຄົນຂັ້ນມະຫາວິທະຍາໄລກໍບໍ່ຮູ້ຈັກ ແລະນຳໃຊ້ໜັງສືເລື່ອງນີ້ຢ່າງຈິງຈັງ (ໃນຫລັກສູດ ການຮຽນການສອນພາສາວັນນະຄະດີລາວ ລະດັບ ມ. 4.5.6 ມີຄຳກອນ ຕົວຢ່າງເລື່ອງນີ້ ປະມານ 6-7 ໜ້າ ພ້ອມດ້ວຍຫຍໍ້ເລື່ອງສ່ວນໃນຫລັກສູດສ້າງຄູ ບໍ່ມີການເວົ້າເຖິງໂດຍກົງ ມີແຕ່ຍົກແບບຢ່າງການແຕ່ງກອນບາງຊະນິດເທົ່ານັ້ນ)

ຄົນເຮົາ ເຂົ້າໃຈ ແລະຮຽນຮູ້ອະດີດຂອງປະເທດຊາດບ້ານເມືອງຂອງຕົນ ຈາກຫຍັງ ?

ຈາກການອ່ານສຶກສາເອກະສານເກົ່າ ສິລາຈາລຶກ ວັດຖຸບູຮານ ເອກະສານບັນທຶກປະຫວັດສາດ ທໍ່ນັ້ນບໍ່? ຜູ້ຈະອ່ານຈະຮຽນແນວນັ້ນ ກໍຄົງມີແຕ່ນັກປາດອາຈານຈຳນວນໜ້ອຍດຽວທໍ່ນັ້ນ ການສຶກສາຮຽນຮູ້ອັນໃດ ຈຶ່ງຈະໃຫ້ພາບຊີວິດຈິດໃຈຜູ້ຄົນ ປະເພນີຮີດຄອງຂອງຜູ້ຄົນຢ່າງມີຊີວິດຊີວາໄດ້ ຫລາຍຄົນຄົງບໍ່ປະຕິເສດວ່າໜັງສືປະເພດວັນນະຄະດີ ບໍ່ວ່າກາບກອນກໍຄືຮ້ອຍແກ້ວ ທີ່ປະພັນໄວ້ໃນໃບລານນັ້ນ ສ່ອງແສງໄດ້ດີກວ່າໝູ່ຫັງເຮັດໃຫ້ຜູ້ອ່ານມ່ວນຊື່ນເບີກບານໃຈໄປນຳ ຈົນນຳມາຂັບລຳ ເທດສະໜາເຜີຍແຜ່ສືບຕໍ່ກັນມາ

ຕົວຢ່າງ: ເພື່ອຢັ້ງຢືນວ່າ ສັ້ມປາ ເປັນອາຫານທີ່ມີມາແຕ່ບູຮານນະການຢ່າງນຶ່ງຂອງຄົນລາວ ເຮົາຈະເອົາເອກະສານຫລັກຖານອັນໃດມາຢັ້ງຢືນ ມີຢູ່ຄຳພີດິກາແບບໃດ ຕຳນານປະຫວັດສາດມີບໍ່? ບໍ່ມີຢ່າງ ແນ່ນອນ ເພາະເອກະສານປະຫວັດສາດ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເວົ້າແຕ່ເລື່ອງເຫດການບ້ານເມືອງ ການເສີກສົງຄາມ ແຕ່ຖ້າອ່ານ "ພັນທ້າວເຈືອງ" ເຮົາມີສິ່ງຢັ້ງຢືນ ເພາະເພິ່ນຂຽນໄວ້ວ່າ " ສັ້ມຢູ່ບັ້ງ ຈົກອອກມາຫລົນ..." ຫລືວ່າ "ຫົວສິ້ນແມ່ຍິງລາວສະໄໝກ່ອນນິຍົມສີແດງ" ທີ່ບົດກະວີພັນລະນາວ່າ

" ເຕື່ອງໆສິ້ນ ຫົວແດງດູອາດ ... " (ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ ບັນ: ທ້າວຮຸ່ງເຮັດນາຫາປາ ແລະ ໄຫ່ເນື້ອ ແລະບັນ: ທ້າວຮຸ່ງສິ່ງຊະເລີຍເສີກເມືອໃຫ້ແມ່...) ເປັນຕົ້ນ ດັ່ງນັ້ນຈິ່ງເຫັນໄດ້ວ່າ ການອ່ານການສຶກສາວັນນະ ຄະດີ ວັນນະກຳທ້ອງຖິ່ນ ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄົນຮຸ່ນໃໝ່ ເພາະວັນນະຄະດີເປັນຂົວຕໍ່ໃຫ້ອະດີດ ມາຫາປັດຈຸບັນ ສືບທອດຂໍ້ມູນທາງດ້ານແນວຄິດຈິດໃຈຢ່າງມີຊີວິດຊີວາ

ຍ້ອນວ່າ ເຫດການບ້ານເມືອງລະຫວ່າງ 200 ກວ່າປີກ່ອນ (ນັບແຕ່ປີຄ.ສ.1779) ຄືລະຫວ່າງ ປະເທດລາວ ຄົນລາວຕົກຢູ່ໃນສະພາວະໄຮ້ເສລີພາບໃນການປົກຄອງຕົນເອງ ການສຶກສາຮ່າຮຽນຕ່າງໆ ໃນສະຖາບັນການສຶກສາ ຄື ວັດວາອາຮາມ ສຳນັກສົງ ຕົກຕ່ຳຊັກຊ້າ ບໍ່ພຽງພໍຕໍ່ເນື່ອງດີ

ແຕ່ຈາກປີ 1975 ມາເຖິງດຽວນີ້ ກໍນັບວ່າເປັນເວລາເກືອບ 30 ປີ ແລ້ວ ທີ່ປະຊາຊົນຄົນລາວເຮົາ ເປັນເອກະພາບກັນ ມີເອກະລາດ ແລະ ສັນຕິພາບຖາວອນ

III. ສະພາບວິທີການຖ່າຍທອດ ໃນອະດີດ ແລະ ປັດຈຸບັນ

ປະຊາຊົນລາວໃນຕົວເມືອງກວ່າ 50% ໃຊ້ຈ່າຍເງິນທີ່ຊອກຫາມາໄດ້ ຊົມຊື່ສິ່ງບໍລິໂພກທາງດ້ານບັນເທີງ ອັນເປັນຜະລິດຕະພັນວັດທະນະທັມ ທັງພາຍໃນ ແລະຕ່າງປະເທດ ຫລາຍສົມຄວນ ເຊັ່ນ ກະແຊັດເຟງ ວິດີໂອ ໝໍລຳ ລະຄອນ ຊີດີ ດີວີດີ ຄອມພິວເຕີ້ ປຶ້ມອ່ານ ກາຕູນ ...

ຕົວຢ່າງ: ນະຄອນຫລວງວຽງຈັນ ມີ 100,000 ກວ່າຄອບຄົວ (ສະຖິຕິ 2003), ໃນນັ້ນ 30.000 ກວ່າ ຄອບຄົວ ມີຖານະດີຫາປານກາງ ມີລູກຢູ່ໃນໄວໜຸ່ມສາວ 3-4 ຄົນ ຄິດໄລ່ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຊື້ຜະລິດຕະພັນວັດທະ ນະທັມ ເພື່ອຄວາມບັນເທີງຕໍ່ຄອບຄົວໂດຍປະມານ ຈະເຫັນເປັນຕົວເລກ ດັ່ງນີ້ :

ປະເພດສິນຄ້າ	ຈ.ນ/ຄຄ	ລ.ຄ/ຫນ.ກ	ມູນຄ່າ/ຄຄ/ດ	ມູນຄ່າລວມ 30.000 ຄຄ/ກີບ	ມູນຄ່າຕໍ່ປີ × 12 ດ.
ກະແຊດ	5 ມ້ວນ				
ພາຍໃນ (ກ)		10.000	50.000	1.500.000.000	18.000.000.000
ຕ່າງປະເທດ (ຂ)		30.000	150.000	4.500.000.000	54.000.000.000
ດິວິດີ ຮູບເງົາ	10 ແຜ່ນ	5.000	50.000	1.500.000.000	18.000.000.000
ລະຄອນ ເຊົ່າ/ຊື້		20.000	200.000	6.000.000.000	72.000.000.000
2 ປະເພດສິນຄ້າ				3.000.000.000	36.000.000.000
				10.500.000.000	1.260.000.000.000

ເບິ່ງຕົວເລກນີ້ແລ້ວ ບໍ່ເປັນໜ້າເຊື່ອ ແຕ່ໃນຄວາມເປັນຈິງ ບາງທີອາດຈະສູງກວ່ານີ້ອີກ ເບິ່ງແຕ່ຈໍານວນຮ້ານ ຂາຍເຄື່ອງປະເພດນີ້ ທີ່ມີຢູ່ທົ່ວທຸກແຈເມືອງ

(ຍັງບໍ່ເວົ້າເຖິງ ສິ່ງຂອງວັດຖຸວັດທະນະທັມອື່ນ ທີ່ແຜ່ງຊ້ອນເຂົ້າມາໃນຮູບແບບສີ່ແນວອື່ນ)

ຖ້າຫາກວ່າສາມາດນໍາໃຊ້ເງິນເຫລົ່ານີ້ສ່ວນນຶ່ງ ມາຜັດທະນາສິ່ງເສີມວັນນະຄະດີທ້ອງຖິ່ນ ຫລືອັນ ທີ່ຂຽນໄວ້ໃນໃບລານ ຈົກອອກມາສ້າງເປັນສີ່ສາລະບັນເທິງ ຜ່ານການປຸງແຕ່ງພິເໜາະພ່ຽງ ເຊັ່ນສ້າງໝໍ້ຂັບ ໝໍ້ລໍາຟື້ນເມືອງ ຄະນະນັກສະແດງໝໍ້ລໍາ (ດຽວນີ້ອາດມີພຽງ 2 ຄະນະເທົ່ານັ້ນ) ສ້າງເປັນລະຄອນເວທີ ລະຄອນວິທະຍຸ ລະຄອນໂທລະພາບ ປຶ້ມກາຕູນ ລາຍການຕອບຖາມສົນທະນາ ຫລືຫລິ້ນທວາຍ ອອກທາງ ໂທລະພາບ ວິທະຍຸ ຫລືອັດເປັນຊີດີ ດິວິດີ ຈະເປັນໄປໄດ້ບໍ່? ອາດຈະສ້າງຕັ້ງກອງທຶນສິ່ງເສີມ (ກອງທຶນເອກະ ຊົນ ຫລືມູນນິທິ ສະມາຄົມ) ເຮັດໃຫ້ມີກິດຈະກຳກ່ຽວກັບເລື່ອງນີ້ຫລາຍຂຶ້ນ ຈະມີໝາກຜົນແນວໃດ? ຫຼາຍຄົນ ໝໍ້ຂັບ ໝໍ້ລໍາ ມີວຽກເຮັດງານທຳ ນັກແຕ້ມ ນັກແຕ່ງ ຜັດທະນາສີມື ສ້າງຜົນງານ ... ນັກສະແດງລະຄອນ ມີໂອກາດສູງຂຶ້ນ ... ເວົ້າລວມ ປະຢັດເງິນຕາອອກຕ່າງປະເທດ ແລະ ສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ໃຫ້ແກ່ຄົນ ຈໍານວນນຶ່ງໄດ້

ຄວາມຈຳເປັນທີ່ຈະຕ້ອງສືບທອດ

ເປັນຄວາມຈຳເປັນພາວະວິໄສບໍ່? ດັ່ງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນ ສາມາດນຳມາຊົມໃຊ້ໄດ້ບໍ່? ຫລາຍຄົນອາດຈະຄິດວ່າ ບໍ່ຈຳເປັນຈະຕ້ອງຂຸດຄົ້ນສິ່ງເຫລົ່ານີ້ ມາເວົ້າມາຮຽນມາສອນກັນດອກ ແຕ່ງເອົາ ໃຫມ່ກໍໄດ້, ຈະແປຫລືກ່າຍເອົາຂອງຕ່າງປະເທດ ກໍສະບາຍ ມີຫລາຍ ຫ່ງມ່ວນ ຫ່ງສະດວກ ຍິ່ງປັດຈຸບັນນີ້ ຍິ່ງສະດວກ ລາຄາຖືກ. ປຶ້ມ ສິ່ງພິມ ຜະລິດຕະພັນວັດທະນະທັມເພື່ອບັນເທີງ ຂອງຕ່າງປະເທດມີຢ່າງມາກມາຍໃຫ້ເລືອກເສບ ເລືອກຊົມ (ຢູ່ຕາມຕະຫລາດຮ້ານຄ້າມິແຜ່ນຊີດີ ເຄື່ອງຫລິ້ນວິຊີດີ ຂາຍແບບກັບພື້ນດິນ ...) ປຶ້ມອ່ານຫລາຍພາສາ ບໍ່ຈຳເປັນຈະມາຖອດມາກ່າຍ ເລື່ອງໃນໃບລານໃຫ້ຫຍຸ້ງຍາກ ເປືອງເງິນ ເສຽເວລາ ງລງ ແນວຄວາມຄິດ ດັ່ງກ່າວ ບໍ່ໄດ້ສະແດງໂຕອອກຢ່າງກົງໆ ເປີດເຜີຍດອກ ແຕ່ມັນຊ້ອນເຊື່ອງຢູ່ໃນຮູບການອື່ນ ນັ້ນກໍຄືຄວາມເມີນເສີຍ ບໍ່ສົນໃຈ ບໍ່ສິ່ງເສີມຜູ່ພະຍາຍາມ ບໍ່ຍົກຍ້ອງຜູ່ເຮັດໄດ້ ບໍ່ໃຫ້ໂອກາດແກ່ຜູ່ຢາກຮຳຮຽນ ຫ່ງວາງເງື່ອນໄຂເພື່ອຖ່ວງດຶງ ອັດຂວາງແບບອ້ອມຄ້ອມ ຫລືຫລາຍຄົນອາດຈະເວົ້າວ່າ ໃນສະພາບເປັນປະເທດ ດ້ອຍພັດທະນາທຸກຈົນ ຕ້ອງລົບລ້າງຄວາມທຸກຈົນສາກ່ອນ ຈິ່ງຈະສາມາດຂຸດຄົ້ນ ແລະ ຊົມໃຊ້ວັນນະຄະດີ ບູຮານໄດ້ ແຕ່ພວກເຮົາເຫັນແລ້ວວ່າ ເຖິງຈະທຸກຈົນ (ຕາມມາດຕະຖານສາກົນວາງໄວ້) ແຕ່ປະຊາຊົນຄົນລາວ ບໍ່ຍອມທຸກຈົນດ້ານວັດທະນະທັມຈິດໃຈເດັດຂາດ ປະຊາຊົນຄົນລາວມັກມ່ວນ ຊຸມແຊວ ອັບລຳງັນບຸນກັນ ຫລິ້ນກິນ ແລະມີໂອກາດຊົມບັນເທີງຄະດີອັນຍອດຍິ່ງຂອງໂລກ ເທົ່າໆປະຊາຊົນຊາດອື່ນ ທຸກປະເທດໃນໂລກ. ມິແຜ່ນຊີດີ ຮູບເງົາ ລະຄອນ ເພງສາກົນ ປຶ້ມອ່ານ ວາລະສານ ຄອນເສີດຕ່າງປະເທດ ການສະແດງເທິງເວທີ ເກມຫລິ້ນ ຄອມພິວເຕີ້ ເຄື່ອງເອທິ ... ສິ່ງເຫລົ່ານີ້ປະຊາຊົນລາວໄວໜຸ່ມຫາກາງ ໃນຕົວເມືອງໃຫຍ່ສ່ວນນຶ່ງ ເຂົ້າເຖິງຢ່າງສະດວກ ແລະມັນກໍຈະຍິ່ງແຜ່ລາມອອກໄປຢ່າງບໍ່ສາມາດຢຸດຍັ້ງໄດ້ ໃນອີກບໍ່ດົນມັນຈະກາຍເປັນສ່ວນນຶ່ງຂອງຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດແລ້ວ

ໃນໂລກນີ້ ຊາດໃດໆ ກໍຍ່ອມເຊີດຊູບົດວັນນະກຳຂອງຕົນອອກອວດອ້າງ ເຜີຍແຜ່ກັນທັງນັ້ນ ໃຫ້ວ່າ ໃຜມີດີຫຍັງ ກໍນຳມາບອກກ່າວກັນ ເພາະວັນນະຄະດີ ແມ່ນອາພອນປະດັບໂລກ ປະດັບຊາດ ເປັນເອກະລັກຂອງຊາດຢ່າງນຶ່ງ ເຊັ່ນເລື່ອງ "ໂຣເມໂອ ກັບ ຈູລຽດ" (Romeo & Juliet, SHAKESPEAR) ຂອງ ທ່ານເຊັກສະເປັຽຣ໌ ຂຽນໄວ້ແຕ່ສະຕະວັດ ທີ 17 ນິຍາຍຮັກອະມະຕະຂອງກຣີກ ກໍຍັງຖືກນຳມາສ້າງເປັນລະຄອນພາບພະຍົນ ໃຫ້ຄວາມສຸກສັນບັນເທີງແກ່ຄົນທົ່ວໂລກມາຕະຫລອດຫລາຍຮ້ອຍປີ ແລະ ຍັງຈະສືບຕໍ່ເປັນໄປ, ເລື່ອງ " ຄົນອະນາຖາ " ຂອງ ວິດຕໍຣ໌ ຮູຍໂກ (Les miserables, Victor HUGO) ຫລືເລື່ອງ "ອານນາກາເຣນິນ" ຂອງທ່ານເລຟ ໂຕນສະຕອຍ (Anna Karenina, Lev TOLSTOI) ແລະ ເລື່ອງໆອື່ນໆ ກໍຖືກ

ນຳມາສ້າງແລ້ວສ້າງອີກ ໃຫ້ຄວາມສຸກ ສະນັ້ນ ການນຳເອົາວັນນະຄະດີອັນຍອດຍິ່ງຂອງລາວເຮົາອອກມາ ເຜີຍແຜ່ໃນຮູບການໃໝ່ ກໍຄົງເປັນການປະຢັດເງິນຕາໄດ້ສ່ວນນຶ່ງ ຫລື ຖ້າເຮັດໄດ້ດີ ມີມາດຕະຖານ ກໍຂາຍ ອອກໃຫ້ຕ່າງຊາດໄດ້ຊົມຊື່ນນຳ

ເພາະ ເພິ່ນກ່າວໄວ້ວ່າ (ສຸພາສິດບົດນຶ່ງ ໃນຄັມພິໂລກະນິຕິ ບັນບັນດິດ) :

ຄົນອື່ນຄ້ານ ຈະມີສິລະປະມາແຕ່ໃສ ?

ຄົນບໍ່ມີສິລະປະ ຈະເອົາຊັບ ມາແຕ່ໃສ ?

ຄົນບໍ່ມີຊັບ ຈະເອົາມິດມາແຕ່ໃສ ?

ຄົນບໍ່ມີມິດ ຈະເອົາຄວາມສຸກມາແຕ່ໃສ ?

ຄົນບໍ່ມີຄວາມສຸກ ຈະເອົາບຸນມາແຕ່ໃສ ?

ຄົນບໍ່ມີບຸນ ຈະເອົາຄວາມຈະເລີນມາແຕ່ໃສ ?

(ເຫັນໄດ້ວ່າ ຄວາມຄ້ານ ກັບຄວາມຈະເລີນ ກ່ຽວຂ້ອງກັນ ໃນຍຸກປັດຈຸບັນ ຄຳວ່າ ຈະເລີນ ກໍແມ່ນພັດທະນາ ຫລືບໍ່ທຸກແລ້ວ. ດັ່ງນັ້ນການທີ່ພວກເຮົາທຸກຈົນຢູ່ທຸກວັນນີ້ (ຕາມມາຕະຖານສາກົນ) ເປັນເພາະວ່າເຮົາບໍ່ທັນ ຈະເລີນ ຫລືພັດທະນາ, ຄວາມບໍ່ຈະເລີນ ຫລືບໍ່ພັດທະນາ ເປັນຍ້ອນຫຍັງນັ້ນ ຄົງມີຫລາຍສາເຫດ ເຊັ່ນ ຖືກສົງ ຄາມທຳລາຍ ຖືກກົດຂີ່ ເປັນຫົວເມືອງຂຶ້ນ ແລະອີກສາເຫດນຶ່ງ (ຕາມສຸພາສິດ ເພາະ 2 ອັນທຳອິດ ເຊົາໄປ ແລ້ວ) ແມ່ນຄວາມອື່ນຄ້ານ ແລະ ບໍ່ດຸຫມັ່ນ

ອີກບົດນຶ່ງວ່າ: ບໍ່ມີຊັບແນວໃດ ສະເໝີດ້ວຍສິລະປະ ເພາະວ່າສິລະປະ ໂຈນລັກໄປບໍ່ໄດ້ ສິລະປະ ເປັນມິດໃນໂລກນີ້ ແລະ ນຳຄວາມສຸກມາໃຫ້ໃນໂລກໜ້າດ້ວຍ

IV. ການເຜີຍແຜ່ ແລະ ວິທີການຖ່າຍທອດ

ໃນສະໄໝບູຮານ: ຮູບແບບເຜີຍແຜ່ມີຈຳກັດ ໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນວິທີປາກເປົ່າ (ມຸຂະປາຖະ) ເລົ່າຄົນຕໍ່ຄົນ ເຊັ່ນ ການຂັບລຳ ເທດສະໜາ ອ່ານໜັງສືຜູກໃນໂອກາດງັນບຸນຕ່າງໆ (ເຮືອນດີ ງັນກຳ ງັນກອງ... ບາສີສູ່ຂ້ວນ ຄົນເຈັບ ເຖົ້າແກ່ອາວຸໂສ, ບາສີຕ້ອນຮັບແຂກຄົນໄປມາ, ສູ່ຂວັນເຮືອນ, ສູ່ຂວັນເຂົ້າ, ຄຳເຍົາຢາ ...); ວິທີການນີ້ ມີປະສິດທິພາບດີ ແລະພັດທະນາໄດ້. ການທີ່ເປັນດັ່ງນີ້ ອາດເປັນຍ້ອນວ່າ ການກຳນົດເປົ້າຫມາຍ ແລະເນື້ອໃນ ທີ່ເລືອກເຟັ້ນມາສື່ອອກ ສອດຄ່ອງກັນດີເປັນລະບົບຕໍ່ເນື່ອງ ເຊັ່ນວ່າ ທຸກວັນສິນ 8 ຄ່ຳ 15 ຄ່ຳ ກໍມີການເທດ

ນິທານທັມມະ ຫລືນິທານຄຳສອນທົ່ວໄປ ໃນປາງບຸນພະເວດ ກໍ່ເທດເລື່ອງພະເວດກັນທົ່ວທຸກວັດ ໃນໂອກາດ ງັນເຮືອນດີ ເຊິ່ງມີບັນຍາກາດເສົ້າໂສກ ກໍ່ເອົາໜັງສືຜູກທີ່ມີເນື້ອເລື່ອງໂສກເສົ້າ ມີການພັດພາກຕາຍຈາກ ກັນມາອ່ານ ອັນເປັນການຜ່ອນເບົາບັນເທົາຄວາມທຸກໂສກຂອງຜູ້ເປັນເຈົ້າກັມ ຂະນະທີ່ການສູ່ຂວັນແມ່ອອກ ກຳ ຫລືແຕ່ງດອງ ອັນເປັນວາລະແຫ່ງຄວາມຍິນດີ ມ່ວນຊື່ນ ຄຳສູດຂວັນທີ່ເປັນກອນຮ່າຍ ກໍ່ມີເນື້ອໄນ ໃຫ້ສາລະບັນເທິງ ຄວາມຮູ້ ບອກສອນແນວຄວນປະພຶດປະຕິບັດ ເຊິ່ງເປັນປະໂຫຍດແກ່ຜູ້ຟັງເປັນທີ່ສຸດ

ຜູ້ເຜີຍແຜ່ ມີໃຜແດ່?: ມີທັງ ພຣະສົງ ໝໍຂັບ ໝໍລຳ ໝໍພາມ ໝໍພອນ ໝໍເຍົາ ຜູ້ເຖົ້າ ຜູ້ແກ່ ອາວຸໂສ ໃນບ້ານ

ກ. ຕາຕະລາງ ປຽບທຽບ ວິທີການເຜີຍແຜ່ ສະໄໝບູຮານ ແລະ ປັດຈຸບັນ

ແບບບູຮານ	ກຸ່ມເປົ້າໝາຍ	ເນື້ອໃນ	ລັກສະນະ	ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບ
ເທດສະໜາ ຢູ່ໃນວັດ	ຜູ້ເຖົ້າ ຍິງ ຊາຍ	ສັ່ງສອນສິນທັມ ນິທານຊາຕິກ	ເປັນລະບົບຕໍ່ເນື່ອງ ດີ ເປັນລະບຽບ, ມີຄວາມຮັບຜິດ ຊອບຈະແຈ້ງ	ຍິນຍົງ ຖືກກຸ່ມເປົ້າ ໝາຍ ບໍ່ສິ້ນເບື້ອງ ຕື່ມ. ວັດ ແລະພະ ສົງມີບົດບາດຕໍ່ສັງ ຄົມ ເປັນທີ່ເພິ່ງ ທາງໃຈ
ຄົບຽນຕ່າງໆ - ເຮືອນດີ - ງັນກຳ - ງັນກອງບຸນ - ສູ່ຂວັນນາກ - ສູ່ຂວັນອອກ ກຳແຕ່ງດອງ - ສູ່ຂວັນຄົນ ເຈັບປ່ວຍ	- ຄົນເຖົ້າແກ່ ບ່າວ ສາວໄວທີ່ພວມຈະເປັນ ພໍ່ແມ່, ຜູ້ພວມຈະ ບວດ - ເດັກນ້ອຍ	ຄວາມທຸກໂສກ ການສູນເສຽຜັດ ພາກ, ຄວາມຮັກ ບອກກ່າວເຖິງ ແບບແຜນການ ດຳລົງຊີວິດ ເລົ່າ ເຖິງຄວາມລຳ ບາກຫຍູ້່ຍາກ ໃນການຖືພາ	ເປັນລະບົບຕໍ່ເນື່ອງ ທຸກຄົນມີສ່ວນ ຮ່ວມ ທຸກຄົນຮັບ ຮູ້ຮ່ວມກັນ ຮັບຜິດ ຊອບຮ່ວມກັນ	ຖືກກຸ່ມເປົ້າໝາຍ ບໍ່ເສຽເວລາ ແລະ ສິ້ນເບື້ອງຕື່ມ ສ້າງຄວາມສາມັກ ຄີພາຍໃນຊຸມຊົນ ເປັນກຳລັງໃຈ ຊຸກຍູ້ກັນ

		ອອກລຸກ ລ້ຽງລຸກ		
ຂັບລຳ ລົງຂວ່າງ ເຍົາຢາຄົນເຈັບ ລົງຜີ	ເຖົ້າແກ່ ບ່າວສາວ ຄົນເຈັບປ່ວຍ	ບັນເທີງ ສັງຄົມ ສາລະ ຄວາມຮູ້ ຕ່າງໆ ໃຫ້ກຳລັງ ໃຈ ປົ່ນປົວຈິດ ບ່າວສາວຮຽນຮູ້ ຈິດໃຈກັນ	ມະຫາຊົນ ກວ້າງ ຂວາງ ເພິ່ງພາຕົນ ເອງກ່ອນ ເປັນ ຂອງສັງຄົມ ທຸກຄົນຮັບຮູ້	ສັງຄົມຂັ້ນບ້ານ ເຂັ້ມແຂງ ມີຄວາມ ໄວ້ເນື້ອເຊື່ອໃຈກັນ ປະຢັດ

ຂ. ຮູບແບບການເຜີຍ ວັນນະຄະດີບູຮານ ໃນປັດຈຸບັນ

ຮູບແບບ	ເປົ້າໝາຍ	ເນື້ອໃນ	ລັກສະນະ	ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບ
ວັດ/ເທດສະໜາ ເຮືອນບຸນ	ຜູ້ເຖົ້າ ຍິງ ຊາຍ ແມ່ຍິງເປັນສ່ວນໃຫຍ່	ພະທັມຄຳສອນ ທາງສາສະໜາ	ບໍ່ໜັກແໜ້ນ ຈິງຈັງ	ໜ້ອຍ ຜູ້ພັງບໍ່ສົນໃຈ
ວິທະຍຸ	ທົ່ວໄປ/ໃກ້ ແລະ ໄກ ບໍ່ມີເປົ້າໝາຍ ແນ່ນອນ	ນິທານຂຽນຄືນ ໃໝ່ ສຳລັບເດັກ	ບໍ່ເປັນລະບົບ ບໍ່ຄົ້ນຄວ້າພຽງພໍ	ແຜ່ກະຈາຍໄດ້ ກວ້າງ ແລະ ວ່ອງໄວດີ
ປຶ້ມອ່ານ ພາສາ ຕ່າງໆ	ໄວໜຸ່ມ ຜູ້ມັກອ່ານ ມີຈຳນວນຈຳກັດ	ບໍ່ຫລາກຫລາຍ ບໍ່ໄດ້ຕັດແປງເຂົ້າ ກັບຍຸກສະໄໝ	ບໍ່ແຜ່ກວ້າງ, ລາຄາແຜງ	ບໍ່ໜັກແໜ້ນ ບໍ່ ວ່ອງໄວ ເປັນທີ່ ອ້າງອີງໄດ້ຍືນຍົງ
ໂທລະພາບ	ຜູ້ຄົນໃນເມືອງ ຄົນໄວ ກາງ ຫາແກ່	ບໍ່ຫລາກຫລາຍ ບໍ່ໄດ້ຄົ້ນຄວ້າ ຈິງຈັງ	ລາຄາແຜງ ຕ້ອງມີໄຟຟ້າ	ບໍ່ໜັກແໜ້ນ ບໍ່ຍືນ ຍົງ ອ້າງອີງບໍ່ໄດ້
ລະບົບອິນເຕີ ແນດ ແລະ ເວບໄຊ້	ຈຳກັດແຕ່ຢູ່ໃນເມືອງ ລາຄາແຜງ	ບໍ່ກວ້າງ ອັນຕະ ລາຍ	ກາຍແບບຕ່າງ ປະເທດ	ບໍ່ໜັກແໜ້ນ ເຊື່ອຖື ບໍ່ໄດ້
ຊີດີ/ກະແຊັດ/ ຊີດີ	ຄົນໜຸ່ມ ໃນຕົວເມືອງ	ເນັ້ນແຕ່ບັນເທີງ	ບໍ່ເປັນລະບົບ, ຂາດ	ຈຸງໃຈໃຫ້ເອົາແບບ

	ແລະ ອ້ອມຊານເມືອງ	ຫລາຍກວ່າໃຫ້ສາ ລະປະໂຫຍດ	ຄວາມຮັບຜິດຊອບ	ຢ່າງໃນທາງລົບ
ໂຮງຮຽນ/ຄູ	ເດັກນ້ອຍ ແລະຄົນ ໜຸ່ມໃນໄວຮຽນ	ຄຳສອນ, ວັນນະ ຄະດີກາບກອນ	ເປັນລະບົບ ແຕ່ບໍ່ ຄົບຖ້ວນ	ບໍ່ເລິກເຊິ່ງ ບໍ່ເປັນ ຜືນຖານ

ອໍ້ສະເໜີ: ໃນລະຍະສິບຊາວປີມານີ້ ກໍໄດ້ມີຄວາມພະຍາຍາມຫລາຍຢ່າງເກີດຂຶ້ນ ເພື່ອປົກປັກຮັກສາ ສືບທອດ ວັນນະຄະດີບູຮານຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ໂຄງການເກັບກຳນິທານປາກເປົ່າພື້ນເມືອງ ຂອງຊົນຊາດຊົນເຜົ່າ ໂຄງການ ປົກປັກຮັກສາໜັງສືໃບລານລາວທົ່ວປະເທດ ແລະການພິມຄືນບາງຢ່າງອອກມາຮັບໃຊ້ສັງຄົມ ແຕ່ສະພາບ ປັດຈຸບັນກໍຄືກຳລັງແຮງ ແລະ ອິດທິຜົນຂອງສື່ບັນເທີງຕ່າງປະເທດ ພວມຫລຸ້ງທັງເທເຮົາມາມີບົດບາດ ຄອບງຳຢູ່ໃນຂົງເຂດຊີວິດວັດທະນະທັມຂອງຊົນຊາວເມືອງ ນັບມື້ນັບໜັກໜ່ວງຂຶ້ນ (ມີຮ້ານຂາຍຜະລິດຕະພັນ ສິລະປະບັນເທີງ ປະເພດກະແຊດວິດີໂອ ວີຊີດີ ບໍລິການກາເຟ ອິນເຕີແນດ ຢູ່ທົ່ວທຸກແຈເມືອງ ຂ້າງຖະໜົນ ບ່ອນສອກຫລີກລັບຕາກໍມີ) ພວກເຮົາຈະເຮັດຫຍັງໄດ້ແດ່ ທ່າມກາງລົມພະຍຸແຫ່ງຄວາມສັບສົນທາງດ້ານ ວັດທະນະທັມແນວນີ້. ວັນນະຄະດີບູຮານຈະມີບົດບາດປະກອບສ່ວນ ຢູ່ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມທຸກຈົນ ຂອງປະຊາຊົນລາວແນວໃດ? ໜັງສືໃບລານມີຄຸນນະສົມບັດອັນໃດ ພໍທີ່ຈະຖືກໝູນໃຊ້ໃຫ້ມີສ່ວນຜົວພັນກັບຊີວິດ ການເປັນຢູ່ຂອງຄົນລາວເຮົາບໍ່? ຫລືວ່າເນື້ອເລື່ອງຂອງມັນບໍ່ທັນສະໄໝ ຫລ້າຫລັງເກີນໄປ ໃຊ້ການບໍ່ໄດ້ຈັກ ຢ່າງແລ້ວ ?

ຜ່ານມາ ກໍໄດ້ມີຄວາມພະຍາຍາມຫລາຍສົມຄວນຂອງຫລາຍໜ່ວຍງານ ທັງພາກລັດ ແລະເອກະ ຊົນ ໃນການນຳເອົາເລື່ອງເປັນວັນນະຄະດີຄຳສອນຕ່າງໆ ຢູ່ໃນໃບລານ ປຶ້ມພັບສາ ມາຈັດທຳເປັນປຶ້ມນ້ອຍ ປະກອບຮູບ ບາງກໍແປ ແລະ ປັບປຸງຮຽບຮຽງເນື້ອໄນຄືນ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ອ່ານໜຸ່ມນ້ອຍເຂົ້າໃຈ ແລະ ໄດ້ອ່ານຢ່າງ ສະດວກ

ສິ່ງພິມປະເພດນີ້ ຈັດພິມໂດຍອົງການ ສະຖາບັນຕ່າງໆ ເຊິ່ງປຶ້ມບາງຫົວບາງເລື່ອງພິມມາໄດ້ 20 ກວ່າປີແລ້ວກໍມີ, ພວກເຮົາພົບວ່າ ມີວັນນະຄະດີບູຮານທີ່ຈັດພິມຕາມເນື້ອໄນເດີມ ແລະ ດັດແປງ ຂຽນແບບທັນສະໄໝເປັນຮ້ອຍແກ້ວຢູ່ປະມານ 30 ຫົວເລື່ອງເທົ່ານັ້ນ ຄື: 1. ທ້າວສິນໄຊ (ພິມຄືນຫລາຍເທື່ອ ກວ່າຫມູ່) 2. ຂຸນລູນາງອີ້ວ 3. ນົກຈອກ 4. ທ້າວລິນທອງ 5. ທ້າວນົກກະບາເຜືອກ 6. ນາງແຕງອ່ອນ 7. ນາງຜົມຫອມ 8. ຊຽງໝ້ຽງ (ພິມຫລາຍເທື່ອ) 9. ທ້າວມະໂຫສິດ 10. ກ່າພາຂີ້ຫູດ 11. ກ່າພ້າກັບຄ້ອງ ວິເສດ 12-13. ກ່າພ້າຜີນ້ອຍ-ກ່າພ້ານາງງາ (ພິມຫລາຍເທື່ອ) 14. ທ້າວສີທິນ ກັບ ນາງມະໂນລາ

15. ສານໂສມທີ່ຄິດ 16. ສານລົບພະສູນ 17. ຫ້າວກາລະເກດ 18. ກາບເມືອງພວນ 19. ຈຳປາສີ່ກັ້ນ
 20. ຫ້າວກຳກາດຳ 21. ນິທານນາງຕັນໄຕ 22. ຫ້າວສຽວສະຫວາດ 23. ພື້ນຫ້າວຮຸ່ງຫ້າວເຈືອງ 24. ກາບປູ່
 ສອນຫລານ 25. ອິນທິຍານສອນລູກ 26. ຄຳຜະຫຍາຍ່ອຍ (ໂຄງການໃບລານ) 27. ນິທານລັດສີສິງ
 (ໂຄງການໃບລານ) 28. ຄຳພິທຳມະສາດຂຸດນຶ່ງ 10 ຫົວ ໂດຍ ມະຫາສຳລິດ ບົວສີສະຫວັດ ນອກນີ້ ກໍມີຜູ້ເອົາ
 ນິທານປາກເປົ່າມາຂຽນເປັນປຶ້ມປະກອບຮູບສຳລັບເດັກອີກ ປະມານ 30 ຫົວເລື່ອງ (ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນພາກ
 ເອກະຊົນ ອົງການພັດທະນາ) ສະເລ່ງແລ້ວມີການຈັດພິມເລື່ອງບູຮານຈາກໃບລານ ປະມານ 3 ເລື່ອງ/ປີ
 ອອກມາສູ່ສັງຄົມ ແລະຈາກນິທານປາກເປົ່າທີ່ຂຽນຂຶ້ນໃໝ່ ແລະເລື່ອງອື່ນໆ ກໍເປັນຈຳນວນເທົ່າໆກັນ ນັບວ່າ
 ເປັນຕົວເລກທີ່ບໍ່ທັນພຽງພໍເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຊື່ວ່າ ຈະເປັນປະເທດກ້າວສູ່ການພັດທະນາແລ້ວ ໃນບໍ່ເທົ່າໃດປີຂ້າງໜ້າ
 (ນັ້ນມັນໝາຍຄວາມວ່າ ຖ້າພວກເຮົາຍັງກ້າວໄປດ້ວຍຄວາມໄວໃນອັດຕານີ້ ກໍເປັນທີ່ແນ່ໃຈວ່າ ເປົ້າໝາຍ
 ຂອງພວກເຮົາອາດຈະເລື່ອນໄປອີກ ເພາະໃນປັດຈຸບັນຫລາຍປະເທດເພື່ອນບ້ານໃນອາຊຽນເອງ ມີສະຖິຕິ
 ຜະລິດສິ່ງພິມອອກ ຮອດມື້ລະ 200 ກວ່າຫົວເລື່ອງແລ້ວ)

V. ສະຫລຸບ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີ

ໃຜຈະເຮັດຫຍັງໃນອະນາຄົດ? ຢູ່ໃສ? ເວລາໃດ?

ດັ່ງນັ້ນເພື່ອໃຫ້ມໍລະດົກທາງວັນນະຄະດີ ທີ່ບັນພະບຸລຸດສ້າງສັນໄວ້ໃຫ້ນີ້ ມີອາຍຸຍືນຍາວ ເປັນກຽດສັກສີນຶ່ງ
 ຂອງຊາດສືບຕໍ່ໄປ ຈຳເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ມີການລະດົມກຳລັງສະຕິບັນຍາ ແລະ ຮ່ວມມືກັນ ຫາແນວທາງປະຕິບັດ
 ໃຫ້ເກີດຄວາມຮັບຮູ້ ແລະ ຊົມໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງນັ້ນ, ບັນດາສະຖາບັນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ພາສາ ວັດທະ
 ນະທັມຕ່າງໆ ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດ ມູນນິທິ ສະມາຄົມ ຄວນເປັນເຈົ້າການຊີ້ນຳນຳພາ (ແຕ່ກ່ອນມີກົມວັນນະ
 ຄະດີ) ເຊິ່ງອາດຈະຕ້ອງ ເປັນເຈົ້າການດຳເນີນການຕ່າງໆ ຢ່າງຮີບດ່ວນ ດັ່ງນີ້:

1. ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດ ເຊິ່ງເປັນເຈົ້າການຂຶ້ນບັນຊີຢູ່ແລ້ວນີ້ ຈັດລຳດັບເລື່ອງທີ່ຖືວ່າເປັນຜົນງານເອກ
 (ໂດຍມີກຳມະການສະເພາະ ແລະວາງມາດຕະການຄັກແນ່ ເຊັ່ນ ເນື້ອເລື່ອງມ່ວນ ສິລະປະການປະຜັນ ສູງ...) ແລ້ວພິມ
 ແຜ່ພັນຊື່ນັ້ນພ້ອມດ້ວຍເລື່ອງຫຍໍ້. ຈະເອີ້ນວ່າ ບັນຊີໜັງສືວັນນະຄະດີຊັ້ນຍອດ ຈາກໃບລານ(1)
 (ເຮັດໄປເທື່ອລະນ້ອຍທຸກປີ) ພ້ອມທັງຊຸກຍູ້ການຂຽນວິພາກວິຈານ ເພື່ອດຶງດູດຄວາມສົນໃຈຈາກມະຫາຊົນ
 (ຢູ່ໃນຫລາຍປະເທດເພິ່ນມີການແນະນຳປຶ້ມໜ້າອ່ານປະຈຳປີ ອອກໃນໜັງສືພິມ ວິທະຍຸ... ພ້ອມກັບບົດວິຈານ)

2. ໂຮງຮຽນ ສະຖາບັນ ອົງການ ສະມາຄົມ ບຸກຄົນເອກະຊົນ ເລືອກເອົາເລື່ອງຈາກບັນຊີ(1) ມາຈັດ ພິມເປັນອັກສອນເກົ່າ ແລະ ໃໝ່ ຄຽງຄູ່ກັນແລ້ວຈັດພິມລື່ອງດີເດັ່ນມາເປັນເຫລັ້ມນ້ອຍໆ ຮຽບຮຽງເລື່ອງ ໃໝ່ ໃຫ້ເໝາະກັບເດັກ ແລະ ໃສ່ຮູບປະກອບ ສຳລັບຂັ້ນປະຖົມເຖິງມັດທະຍົມ

3. ນຳໃຊ້ສີ່ຕ່າງໆ ໃນຮູບລະຄອນ ອອກວິທະຍຸ ໂທລະພາບ ລາຍການສົນທະນາ ທວາຍບັນຫາ ກ່ຽວກັບວັນນະຄະດີບູຮານທີ່ເລືອກເຟັ້ນແລ້ວນັ້ນ, ຕົວຢ່າງການທວາຍພາບປະກອບຄຳສຸພາສິດ ຄັດເລືອກ ບົດສຸພາສິດຕ່າງໆ ອອກເປັນຫລາຍປະເພດຕາມຫົວຂໍ້ສຳຄັນ ເຊັ່ນ(1) ສິ່ງເສີມຄວາມສາມະຄີ, (2) ສິ່ງເສີມ ຄວາມກະຕັນຍູຮູ້ຄຸນຄູບາອາຈານ ພໍ່ແມ່, (3) ສິ່ງເສີມຄວາມຊື່ສັດຜົວເມຽ, (4) ຕັກເຕືອນໃຫ້ຮູ້ຖະໜອມ ຖ່ອມຕົນ ແລະ ອື່ນໆ ແລ້ວແຕ້ມຮູບປະກອບຕາມເນື້ອໄນ ເຮັດໃບໄພ່ໃສ່ຮູບ ແລະ ຄຳສຸພາສິດຄົນລະດ້ານໃຫ້ໄດ້ 30-50 ໃບ, ວາງກົດເກນຫລິ້ນໃສ່ປື້ມນ້ອຍໃຫ້ເບິ່ງຮູບແລ້ວອ່ານຄຳສຸພາສິດທີ່ກົງກັບຮູບ ເລືອກໃບໄພ່ນັ້ນອອກ ມາ ຄະແນນສະສົມໄວ້ເປັນຮອບໆ

4. ນຳເອົາໃນລະບົບການສຶກສາທຸກໆຂັ້ນ ໃນຮູບແບບບໍລິສຸດ: ທຸກສາຂາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຕ້ອງປັບປຸງ ຫລັກສູດການຮຽນ ໂດຍຕື່ມຊົ່ວໂມງຮຽນວັນນະຄະດີບູຮານຫລາຍຂຶ້ນ, ຂັ້ນປະຖົມ ຮຽນເລົ່າທ່ອງຂຶ້ນໃຈກາຍ ກອນມ່ວນໆ ສັ້ນໆ ໂດຍແບ່ງຕັດອອກມາ ແລ້ວຄ່ອຍໆຍາກຂຶ້ນ, ສ້າງປື້ມອ່ານເສີມໃຫ້ຫລາກຫລາຍ, ສ້າງ ກິດຈະກຳສຳລັບນັກຮຽນ ກ່ຽວກັບວັນນະຄະດີບູຮານ

5. ດ້ານການສະແດງ ໂຮງຮຽນສິລະປະດົນຕີ: ນຳເອົາເລື່ອງວັນນະຄະດີເດັ່ນໆ ມາສະແດງເປັນ ລະຄອນປະກອບບົດພ້ອນ ເຊັ່ນ ເລື່ອງສິນໄຊ ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ (ນອກຈາກເລື່ອງພະລັກພະລາມແດ່)

6. ວິທະຍາໄລວິຈິດຕະກຳ ຈັດງານປະກວດອອກແບບຕົວລະຄອນຕາມເລື່ອງວັນນະຄະດີ ເຊັ່ນ ທ້າວ ສິນໄຊ, ທ້າວສັງທອງ, ທ້າວສີໂຫ, ທ້າວເວດສັນດອນ, ນາງມະຫິ, ນາງສຸມນຸນມາ, ນາງສິດາຈັນ, ທ້າວພະຍາ ນາກ ວະຣຸນນະລາດ, ຍັກກຸມພັນ, ທ້າວຂຸນລູ-ນາງອິ້ວ, ນາງຜົມຫອມ ເປັນຕົ້ນ ...) ສິ່ງເຫລົ່ານີ້ ຈະສິ່ງເສີມ ໃຫ້ມີການຄົ້ນຄວ້າຮອບດ້ານຢ່າງຈິງຈັງ ເປັນການຮັກສາ ປັບປຸງ ຕັດແປງ ເຜີຍແຜ່ອອກສູ່ມະຫາຊົນ)

7. ມະຫາວິທະຍາໄລ/ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າດ້ານພາສາ-ວັນນະຄະດີ ສຶກສາວິໄຈ ປຽບທຽບ ເລື່ອງວັນນະ ຄະດີບູຮານ ໃນໃບລານລາວ ກັບຂອງປະເທດໄກ້ຄຽງ ໃນລະດັບປະລິນຍາຕີ ໂທ ເອກ (ເພາະແມ່ນແຕ່ຢູ່ໃນ ປະເທດອື່ນ ເພິ່ນກໍນຳເລື່ອງພື້ນເມືອງຂອງລາວໄປສຶກສາຄົ້ນຄວ້າໄດ້ ເປັນການຊອກຮູ້ຊອກເຂົ້າໃຈ ປະເທດ ເພື່ອນບ້ານ)

ຖ້າມີການເຄື່ອນໄຫວຫລາຍຮູບຫລາຍແບບແນວນີ້ ກໍເປັນທີ່ຈະແຈ້ງວ່າ ພວກເຮົາຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຢ່າງຫລວງຫລາຍ ຈາກຄັງສາງສືໃບລານບູຮານຂອງເຮົາ ທັງຈະສ້າງຄວາມພາກພູມໃຈໃນຄວາມເປັນຊາດຢ່າງໜັກແໜ້ນເລິກເຊິ່ງ. ນອກນີ້ ພວກເຮົາຍັງຈະໄດ້ຄວາມຮູ້ດ້ານວິຊາການຕ່າງໆ ທີ່ສຳຄັນ ເຊັ່ນ ດ້ານປະຫວັດສາດ ສາສະໜາ ປັດຊະຍາ ການປົກຄອງ ຫລືຮັດຖະສາດ (ຄຳພິທັມມະສາດບູຮານ ສ້ອຍສາຍຄຳຂຽນໄວ້ຢ່າງລະອຽດ ຄົນກະທຳຜິດສະຖານໃດ ຄວນລົງໂທດສະຖານໃດ ພ້ອມດ້ວຍເຫດຜົນປະກອບ) ໂດຍທີ່ສຸດແລ້ວ ດ້ານພາສາວັນນະຄະດີ ສຳນວນຄຳເວົ້າ ທີ່ເຮົາຈະໄປຫາຮຽນຢູ່ໃສໃນໂລກບໍ່ໄດ້ (ບໍ່ຄືຄວາມຮູ້ດ້ານວິທະຍາສາດອື່ນໆ ເຊິ່ງມີຢູ່ທົ່ວໄປ)

ຕົວຢ່າງສຳນວນຄຳເວົ້າຄັດຈາກໃບລານ: ສຳນວນຊົມດອກໄມ້ໃນຝື້ນທ້າວຮຸ່ງ

ດອກນຶ່ງກ້ຽງກ່ອມກ້ຽງ	ລົມໄກວ
ດວງນຶ່ງຄຳຄຳໄຮ	ຈາກໄຮ່
ດອກນຶ່ງຍິ່ງຍ່າຍຸໄໄນ	ປອງມິ່ງ
ຈັກຖືກຄຳຈອມໄທ້	ຂ້ານ້ອຍທູນຖວາຍ
ດອກນຶ່ງຮວ່ານໆຟ້າ	ດັງໜັກ

ຕອນຊົ່ງແນນ ຄຳສັ່ງລາ ສະແດງຄວາມສະເໝຫາອາໄລທີ່ມ່ວນອອນຊອນທັງຄຳເວົ້າ ແລະເນື້ອຫາ (ໜ້າ 41 ບາດທີ 420 ໃບລານ ທີ 81)

ໜ້າ 36/ ສະບັບພິມ 1987, ກະຊວງຖະແຫລງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທຳ

ເຮົາກໍ ມາມ່ວນຫລິ້ນຫວນພາກ	ບໍຣະບວນ
ຜົນວໄໝ້ອຍໝອກມາຍ	ມຸງຂ້ອນ
ຕູດ່ວນດັ້ງຮາຕີ	ໃກ້ຮຸ່ງ
ແສງແດດຮ້ອນຊາວຟ້າ	ໄຄລາ
ຈັກດຸ່ງດັ້ນດັ້ນດຸ່ງ	ປອມລົມ
ສະເໝຫາຮັກຜີ່ລາ	ລາແລ້ວ
ມາສົມສ້ອຍຊົມສອງ	ສົມສູ່

ມາຈວບເຈົ້າແພງຊ້າງ	ຊ້າງຈາ
ມາຢູ່ຫລິ້ນຫລິ້ນມ່ວນ	ຊົມສນຸກ
ກາຍເພລາຜີຈັກລາ	ລານ້ອງ
ລຸກລຸກແລ້ວນອນນອນ	ທົນໂສກ
ຮ້ອງຮ້າຖ້ອຍແຖມຖ້ອຍ	ທີ່ແຂ
ມີໂຊກແລ້ວແລ້ວເລົ່າ	ມີເຄາະ
ໂອຄາແກມເກີດແກມ	ເກົາກ້ວ
ເໝາະເໝາະໜີ່ໃດນີ່	ມາມ່ ສັນນີ່
ຈັກຈາກເຈົ້າຄົງດົວດ່ວນເມືອ	ກ່ອນແລ້ວ
ຄິດຮໍ່ຮ້ອນຮົມຮໍ່	ຮຽງຮັກ ແດ່ເນີ
ຍາລຶມເລີຍເປີດເຫລືອ	ລຶມໜ້າ
ສງຽມສາວສ້ອຍສາໂຮຈີ່	ຮີຮໍ່າ
ແຕ່ນັ້ນທ້າວຮຸ່ງຜູ້ນົງໜ້າ	ກ່າວກອນ

ໜ້າ 42 ຕອນຈະຈາກກັນ

ຊວາດໆຊ້າງຍ້ອງຍ່າງ	ແກມລວາ
ຊວາບິນກວນສັ່ງສາວ	ສຽງຮ້ອງ
ເທທວງຮ້ອນຮົມກະຫາຍ	ຫົວສວາດ
ເຈົ້າຈາກນ້ອງອວນນ້ອງ	ຈາກຮຽມ
ຄິດຮອດເຈົ້າຈົງຈອດ	ຄໍາສເນ
ເມືອງໆ ພາຍບິນທຽວຍິ່ງເມືອ	ເມືອງຟ້າ
ລົວໆຂ້າມຄູຫາ	ຫລາຍຫລັ່ນ
ມົວມິດຟ້າຂຽວສົ້ວ	ຊໍ່ເຫລືອງ
ຖັກຖຸ່ນໄມ້ຊ້ອງຊໍ່	ຂຽວນິນ ຜູ້ເຍີ
ກາຍທີ່ນາເມືອງເຖິງທ່າພຽງ	ເມືອໜ້າ
ເມື່ອນັ້ນພູມິນເຈົ້າເຈືອງລຸນ	ລ້ານມາດ

ຄິດພໍ່ຜູ້ນຶງໜ້າ	ໝື່ນກະສັນ
ລືຈັກນິຣາດຮ້າງຮາມຮູບ	ຮຽງຕົນ ໄດ້ແດ
ລຳລຳຜັນລູບນາງ	ນຶງໜ້າ
ບາໄທທ້າວທົງກະສັນ	ຄິດຄັ່ງ
ໜ້າຕໍ່ໜ້າສງວນຊູ້	ຊ່າງຊົມ
ຍັງຍັງນ້ຳຍ້ອຍເນດ	ນອງໄຫລ
ຍິນອາຣົມຄັ່ງປານ	ເປັນບ້າ
ດູດັ່ງຮາມຮຽມແກ້ວກູໂກ	ກິນໂສກ
ພຣະພິເພື່ອໜ້າຄະນຶງໄວ້	ແວ່ນທວງ ແດ່ເນີ
ເມື່ອໃດລູໂຊກໄດ້ໂດຍດັ່ງ	ປາຖນາ
ບຸນຍວງຍົດຍິ່ງຫາງ	ໄທອ້າງ
ຈຽມແຕ່ສອງສົມສ້ອຍ	ສາຣາໃຊ້ຊູ່
ທຸກທີ່ເຮື້ອງນະຄອນກວ້າງ	ແຜ່ຜາຍ

ຕົວຢ່າງຄຳອຸທິດ ຢູ່ປົກໃບລານເລື່ອງສຽວສະຫວາດ (ສານໜ້າປົກໃບລານ)

" ສາທຸ ສອງຜູ້ຂ້າຊື່ວ່າຕາແສງ ຜົວເມັຽລູກເຕົ້າ ຢ້າວເຮືອນ ໄດ້ພ້ອມມີໃຈໃສສັດທາ ສ້າງໜັງສື ສຽວສວາດ ໄປຫາແກ້ວທັງສາມ ຂໍໃຫ້ມາໂຈມຮັບຈັບ.. ຊູຜູ້ຂ້າ ເອ້ຮຽໃດໃຫ້ເປັນ ເຫັນອັນໃດໃຫ້ໄດ້ ແລ້ວຂໍໃຫ້ ລ້ຽງລູກໃຫ້ສູງ ຈູງລູກໃຫ້ໃຫຼ່ ຫາຍຈາກພຍາຽທິໂລຄາ ແລ້ວຂໍໃຫ້ມີອາ... ປີຍາໄດ້ຂາຽ ແດ່ກໍຂ້າເທີນ ອີກປະການນຶ່ງ ຂໍໃຫ້ອານິສິງ ແດ່ກໍຂ້າເທີນ ສາທຸ ສາທຸ ອານຸໂມທາມິ ປາລະມັງສຸກຂັງ "

ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ຄວາມເຊື່ອສັດທາຂອງຄົນລາວແຕ່ເກົ່າ ບໍ່ໄດ້ງົມງວາຍເຮັດສາລະ ການຂໍພອນລ້ຽງລູກ ໃຫ້ສູງ ຈູງລູກໃຫ້ໃຫຼ່ ນັບວ່າເປັນຄຳຂໍທີ່ທັນສະໄໝ ມີມະນຸດສະຫັມ ສົມເຫດສົມຜົນ

ດັ່ງນັ້ນ ໃນການສືບທອດສິ່ງດີງາມອັນເປັນມໍລະດົກນຶ່ງນີ້ ເຮົາອາດຈະຕ້ອງຮີບຟ້າວລົງມືທົບທວນ ກວດກາເບິ່ງວ່າ ສິ່ງໃດເໝາະສົມ ວິທີການໃດມີປະສິດທິຜົນ ສິ່ງໃດເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງຄົນຮຸ່ນໃໝ່ ແລະ ສາມາດກາຍເປັນມໍລະດົກຮວມຂອງມະນຸດຊາດໄດ້

ຂໍຂອບໃຈ ໂຄງການສິ່ງເສີມໃບລານ ໂດຍສະເພາະ ລັດຖະບານເຢຍຣະມັນ ແລະ ທ່ານສາສະດາຈານ ດຣ. ຮາຣັນ ຮຸນດິອຸສ ທີ່ເຮັດໃຫ້ພວກເຮົາໄດ້ມາຄົ້ນຄິດ ທົບທວນແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນນຳກັນ ຢ່າງກວ້າງ ຂວາງ ແລະເລິກເຊິ່ງຢ່າງນີ້, ແລະມູນນິທິຍີ່ປຸ່ນ ສູນກາງອາຊີ ມູນນິທິ ໂຕໂຍຕາ ປະເທດຍີ່ປຸ່ນ ທີ່ໄດ້ແນມເຫັນ ຄຸນຄ່າຂອງມໍລະດົກວັນນະຄະດີລາວ ແລະທ້າຍສຸດ ຂ້າພະເຈົ້າຂໍຈາລຶກບຸນຄຸນບັນດາມັດປາດອາຈານ ບັນພະ ບຸລຸດລາວທຸກຍຸກສະໄໝ ທີ່ໄດ້ສ້າງສົມມໍລະດົກດ້ານວັນນະຄະດີທັງໝົດ ໄວ້ໃຫ້ແກ່ພວກເຮົາທີ່ເປັນລູກຫລານ ໄດ້ເອກອ້າງພາກພູມໃຈທຽມເທົ່າຊາດອື່ນໆ

ເອກະສານຄົ້ນຄວ້າ:

1. ສຳເນົາໜັງສືຜູກໃບລານ ພື້ນທ້າວຮຸ່ງ ທ້າວເຈືອງ, ປຶ້ມທ້າວຮຸ່ງ ທ້າວເຈືອງ ສະບັບພິມ 1987, ກະຊວງຖະແຫລງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທັມ
2. ໂຮມຜະຫຍາຍອຍ, ມະຫາບຸນຍົກ ແສນສູນທອນ ໂຄງການປົກປັກໜັງສືໃບລານລາວ, 1996
3. ວັນນະຄະດີເພື່ອການສຶກສາ, ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌ ກົມວັນນະຄະດີ 1960
4. ປຶ້ມແບບຮຽນ ພາສາ-ວັນນະຄະດີລາວ ມ. 3-4-5-6, 1998-99 ກະຊວງສຶກສາ
5. ອິນທິຍານສອນລູກ, ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າສິລະປະວັນນະຄະດີ, ກະຊວງຖະແຫລງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທຳ 1987
6. ພົງສາວະດານລາວ, ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌, ກະຊວງສຶກສາທິການ 1972
7. ໂລກນິຕິ ຄຳໂຄງ, ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌, ກົມວັນນະຄະດີ 1960
8. ໜັງສືຜູກໃບລານ ເລື່ອງສຽວສວາດ